

TEHNOLOGII DIDACTICE UTILIZATE PENTRU ÎNSUȘIREA LIMBAJULUI MEDICAL ROMÂNESC LA STUDENȚII ALOLINGVI

Maria Pruteanu

Catedra Limba Română și terminologie medicală USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Didactic Technologies Utilised for Medical – Romanian Language Assimilation for Foreign Students

The didactic technology means professor's approach while using the teaching principles in a practical – study process.

This article is focused on some methods, didactic techniques, which can be used at the Romanian lesson as well as at other foreign lessons for studying the medical – pharmaceutical terminology.

Rezumat

Tehnologia didactică desemnează demersul întreprins de profesor în vederea aplicării principiilor învățării într-o situație practică de instruire.

În acest articol sunt abordate probleme ce vizează unele metode, tehnici/procedee didactice, care pot fi utilizate atât cadrul orelor de limba română, în procesul predării-învățării terminologiei medico-farmaceutice la studenții alolingvi, cât și la însușirea termenilor medicali în alte limbi străine.

Actualitatea temei este dictată de necesitatea perfecționării continue a procesului instructiv-educativ, lucru firesc pentru instituțiile de toate nivelurile, inclusiv universitar, și a metodologiei predării disciplinelor care contribuie nu numai la formarea personalității, ci și a viitorului specialist.

Obiective

Selectarea și descrierea unor metode, tehnici/procedee didactice, folosite în procesul de însușire a limbajului medical românesc de către studenții alolingvi, pentru o asimilare mai ușoară și de lungă durată a materiei.

Modernizarea învățământului superior presupune și renovarea metodologiilor de predare tradiționale, adaptându-le la cerințele contemporane, având drept obiectiv principal calitatea instruirii. Acest fapt generează o nouă abordare a strategiilor didactice, modelându-le și completându-le cu noi elemente, modele dinamice și flexibile, conform imperativului.

Didactica generală, în calitate de știință pedagogică fundamentală, a fost definită drept teoria generală a procesului de învățământ. Termenul *didactică* și-a păstrat de-a lungul timpului înțelesul său etimologic, gr. *didaskein* – a învăța pe alții; *didaktike* – arta învățării; *didasko* – învățare, învățământ; lat. *didactica* – știința învățării.

În sens larg, didactica este știința predării-învățării în toate domeniile de acțiune pedagogică (școală, universitate, activitatea cu tinerii și adulții). În sens pedagogic, didactica reprezintă teoria instruirii.

Ca noțiune pedagogică, *didactica* a apărut în 1613, într-o relatare despre propunerile de reformă pedagogică ale lui Wolfgang Ratke (Raticius), teoretician german, care a elaborat și lucrarea pedagogică “Aphorismi didactici paecipui” (1629).

Întemeietorul didacticii este considerat pedagogul ceh Ian Amos Comenius (1592-1670) care, prin opera sa „Didactica Magna” (1657), a arătat că a învăța pe altul înseamnă a ști ceva și a face și pe altul să învețe să știe repede, plăcut, temeinic.

În terminologia pedagogică românească, teoria și metodologia instruirii este sinonimă cu didactica. În ultimul timp, în limbajul pedagogic, tot mai des se recurge la folosirea sintagmei *tehnologie educațională*. Termenul *tehnologie educațională* a fost preluat din surse pedagogice

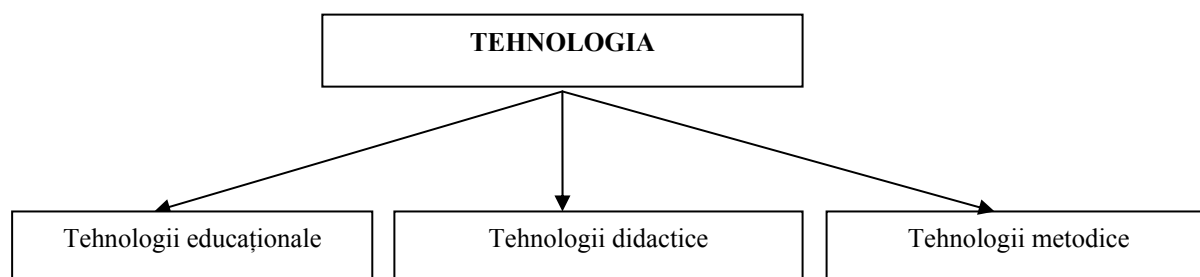
occidentale în anii 80-90 ai secolului trecut (Rusia, Ucraina). Fiind un calc lingvistic, inițial acesta desemna utilizarea mijloacelor tehnice în sfera educației. Or, atât cercetătorii de peste hotare, cât și cei din spațiul ex-sovietic au stăruit asupra definirii noțiunii date.

La dezvăluirea esenței și a perspectivelor de aplicare a tehnologiilor educaționale au contribuit savanții: S. Anderson, R. de Kiffer, F. Whitwort, M. Meyer, B. Skinner, S. Gibson, M. Eraut etc. (Anglia, Japonia, Germania), G. Văideanu, Al. Crișan, E. Surdu, I. Nicola etc. (România), M. Mahmutov, G. Ibraghimov, P. Meituiev, B. Butorin (Rusia), N. Bucun, Vl. Guțu, V. Mândăcanu, Vl. Pâslaru, D. Patrașcu, V. Panico, Gh. Rudic etc. (Republica Moldova).

Considerată ca sistem, în opinia savanților N. Bucun, S. Musteață, Vl. Guțu, Gh. Rudic [1, p. 188], *tehnologia* poate avea trei ipostaze:

- *tehnologii educaționale* (sau pedagogice);
- *tehnologii didactice*;
- *tehnologii metodice* (sau de instruire).

Astfel, **tehnologia** poate fi prezentată de următoarea schemă:

Ce este *tehnologia didactică*? Conturarea unei/unor noțiuni ale conceptului va atribui transparența problemei prin înțelegerea esenței ei și prin posibilitatea stabilirii unor conexiuni între elementele procesului de formare a personalității, abordat sistematic.

Sunt vehiculate mai multe accepții ale *tehnologiei didactice*. Semnificația îngustă a accepției originare vine dintr-o bună cunoaștere a termenului cu o circulație largă, menționată la *tehnologia educațională*: **mod practic de folosire a mijloacelor tehnice și a instruirii programate** (filmul, retroproiecția, mașinile de instruire).

Într-o altă accepție, *tehnologia didactică* înglobează ansamblul de forme, metode, mijloace, tehnici și relații cu ajutorul cărora se vehiculează conținuturi în vederea atingerii obiectivelor. Această definiție este mai aproape de abordarea în „sens larg” a *tehnologiei educaționale*, care este apreciată ca „**ansamblul tehnicilor și cunoștințelor practice necesare pentru a organiza, testa și asigura funcționalitatea instituției școlare la nivel de sistem**” (Gilbert de Landsheere).

Prin conexiunea reușită a diverselor elemente ale tehnologiei didactice ce descrie situații favorabile de învățare, modalități de instruire eficientă, se încearcă diferențierea și individualizarea procesului didactic, se respectă principiile științifice în activitatea practică de instruire.

Tehnologia didactică desemnează demersul întreprins de profesor în vederea aplicării principiilor învățării într-o situație practică de instruire. Conceptul de tehnologie este explicat în două feluri:

- sens restrâns – ansamblul mijloacelor audio-vizuale utilizate în practica educativă;
- sens larg – ansamblul structurat al metodelor, mijloacelor de învățământ, a strategiilor de organizare a predării.

Tehnologia didactică vizează și aspecte ale mass-mediei și aparatură tehnică adecvată. Însă, nu se referă doar la utilizarea în transmiterea informațiilor cu ajutorul unor mijloace tehnice, ci va include toate componentele procesului de învățământ.

În Republica Moldova aspecte ale *tehnologiei didactice* au fost evidențiate în lucrările savanților N. Bucun, S. Musteață, Vl. Guțu, Gh. Rudic etc. Un aport considerabil asupra tehnologiilor educației literar-artistice și-a adus și cercetătorul Vl. Pâslaru.

Metodele de învățământ țin de latura executorie a activității instructiv-educative. Ele

reprezintă maniera de lucru, modul practic de depășire a activității, modalitatea concretă de intervenție didactică. Orice metodă are un caracter instrumental, reprezentând modalitatea practică de informare, interpretare, acțiune.

Ca ansamblu complex de procedee, o metodă își afirmă eficiența în măsura în care cuprinde și structurează procedeele cele mai adecvate situației de învățare. Transferul funcțional al metodei în procedeu și invers se caracterizează prin flexibilitate și depinde de situația didactică concretă.

Pentru sporirea calității învățământului în sensul creșterii ritmului de asimilare a limbajului medical românesc de către studenții alolingvi, a unor cunoștințe selecționate și tot mai concentrate și formarea priceperilor și deprinderilor, sunt solicitate tehnici de investigare și descoperire, se cere o metodologie didactică bazată pe utilizarea într-o manieră nouă a metodelor clasice de învățământ prin orientarea lor în direcția euristică. Nici o metodă nu poate fi declarată aprioric pasivă sau activă. Orice metodă conține un anumit grad de activizare. Important este de a avea în vedere în ce măsură metoda utilizată corespunde nivelului de dezvoltare ontogenetică a studentului, în ce măsură este adecvată obiectivelor și conținutului, cât de activ este antrenat studentul. Capacitatea activizantă a metodei depinde mai mult de priceperea profesorului de a o folosi, decât de esența ei.

Metodele de învățământ sunt selectate de profesor în funcție de finalitățile educaționale, particularitățile individuale și de vârstă ale celor ce urmează a fi instruiți, conținutul procesului de predare-învățare, natura mijloacelor de învățământ, experiența sa didactică.

În contextul celor menționate, în continuare propunem atenției dumneavoastră unele metode, tehnici/procedee didactice, utilizate la orele de limba română și terminologie medicală în grupele de studenți alolingvi.

În cadrul orelor practice de limba română folosesc atât metode *clasice* (tradiționale): expunerea, explicația, conversația, descoperirea, demonstrația, munca cu manualul și alte surse, exercițiul etc., cât și metode *moderne*: studiul de caz, metode de simulare, modelarea etc. În procesul de predare-învățare propriu-zisă, la fiecare lecție, recurg la așa metode de transmitere și dobândire a cunoștințelor cum ar fi: expunerea, prelegerea, conversația, problematizarea, lectura etc.; pentru formarea priceperilor și deprinderilor utilizez: exercițiul, lucrările practice etc. În dependență de modul de organizare a activității studenților aplic metode *frontale* (expunerea, demonstrația); metode *de activitate individuală* (lectura); metode *de activitate în grup* (studiul de caz, jocul cu roluri); metode *combinat*e, care se pretează mai multor modalități de organizare a activității (experimentul). Pentru evaluarea cunoștințelor și stimularea studenților practic: chestionarea orală, observarea și aprecierea verbală, lucrările scrise, testele etc.

De exemplu: pentru a-i învăța pe studenții anului II terminologia histologică, consider că este necesar să începem cu elementele componente ale celulei. Utilizând **metoda conversației**, pornesc de la **deducție** – scriu la tablă doar denumirea *Celula* și adresez întrebarea: *Ce reprezintă acest cuvânt?*

Studenții în anul I, la orele de limba latină și la alte discipline au însușit acest termen și cu ușurință vor spune că este vorba de *cea mai mică unitate a materiei vii capabilă să funcționeze independent* (prin **analogie/ comparație**).

Apoi trec la **demonstrație**, prezint imaginea celulei animale și a celei vegetale și pun întrebările: *Ce reprezintă aceste imagini?* (**descoperire**) și *Care sunt asemănările și deosebiriile dintre aceste celule?* (**problematizare**).

Pentru memorarea termenului *celulă* și utilizarea lui corectă în situații adecvate, cred că este oportun să efectuăm câteva **exerciții** lexicale vizavi de noțiunea dată. Inițial încerc să stabilesc dacă studenții mai cunosc și alte sensuri ale termenului în cauză. Indiferent dacă s-au depistat ori nu, **explicit** sensul/sensurile lexemului. Acesta semnifică: 1. unitate structurală de bază a organismelor vii; 2. fiecare din cavitățile hexagonale ale fagurilor de ceară; 3. încăpere (strâmtă) în închisori; 4. ansamblu format din aripile (și fuzelajul) unui avion; 5. fiecare dintre compartimentele sau elementele identice, alăturate și cu aceeași funcție, ale unui dispozitiv sau ale unui sistem tehnic (*celula poștală*).

Tot prin **metoda exersării** (în perechi) studenții vor alcătui familia lexicală a cuvântului *celulă*, urmată de explicarea sensului fiecărui lexem, nominalizând și partea de vorbire la care aparține (**ping-pong**).

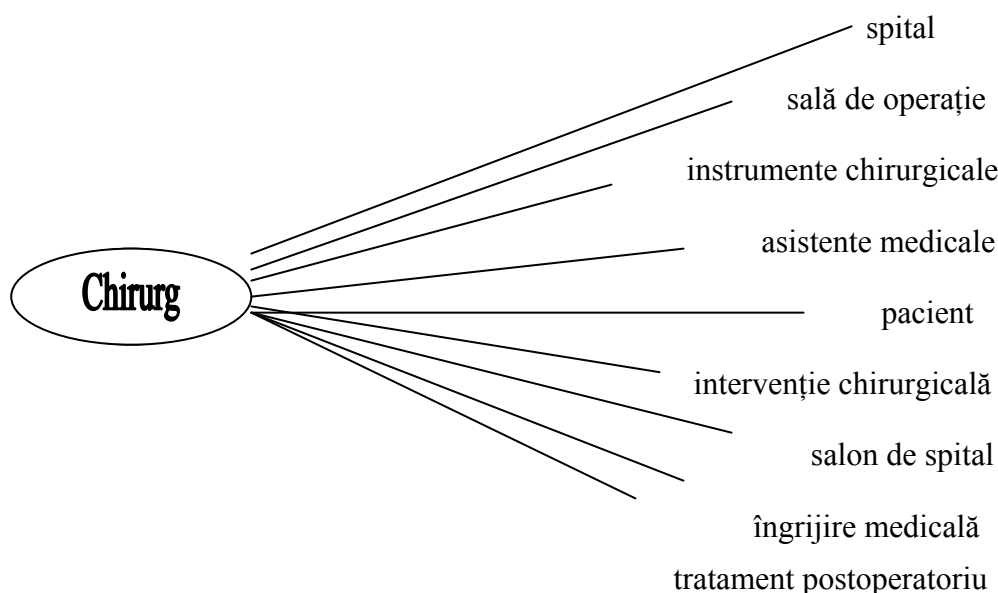
Celulă – substantiv; *celular* – (adjectiv) care aparține celulei; *intercelular* – (adj.) între celule; *intracelular* – (adj.) în interiorul celulei; *extracelular* – (adj.) care se află în afara celulelor; *celulită* – (subst.) maladie; *celuloză* – (subst.) principalul constituent al pereților celulari ai plantelor; *monocelular/unicelular* – (adj.) constituit dintr-o singură celulă; *pluricelular/multicelular* – (adj.) alcătuit din mai multe celule.

Din perspectiva însușirii temeinice a termenilor uneori se va lucra în grupuri (câte 3-4 persoane), sarcina fiind de a găsi adjective potrivite pentru lexemul *celulă*, care ar forma îmbinări de cuvinte – termeni medico-biologici (**problematizare, comparație**):

Celulă acidofilă, celulă acinară, celulă alveolară, celulă anaplazică (nediferențiată caracteristică tumorilor maligne), celulă bazală, celulă columnară, celulă dentară (odontoplast), celulă epitelială, celulă eucariotă (cu un nucleu și o membrană nucleară), celulă procariotă, celulă germinativă (ovulul sau spermatozoidul), celulă gustativă, celulă insulară (din insulele Langergans), celulă nervoasă, celulă olfactivă etc.

Alteori recurgem la conturarea unui câmp semantic pentru termenul-țintă. De exemplu, cuvântul poate fi ușor memorat prin înregistrarea imaginii unui far, corp sau instalație prevăzută cu o sursă de lumină, aflat(ă) la distanță, care proiectează lumina într-o anumită direcție și servește la orientarea navelor, vehiculelor etc. în timpul nopții. Asemenea unui far un **cuvânt-far** poate contura un câmp semantic cu ajutorul căruia ulterior se poate alcătui un microtext, o conversație situativă.

Pentru o demonstrare grafică a celor menționate, propunem termenul **chirurg**.

În scopul evaluării calității însușirii termenilor putem folosi și fișele individuale. **Exercițiu:** Examinați și rețineți câmpul semantic al cuvântului **tratament**. Alcătuiți enunțuri (în scris). Explicați (oral) când se aplică astfel de tratamente.

În cadrul orelor practice, aproape la fiecare temă, apelăm la **metode de simulare** a diverselor situații, de exemplu: *O vizită la un bolnav, La farmacie etc.* (dialoguri la medici-specialiști, cum ar fi: *La stomatolog/oftalmolog/internist/traumatolog/dietetician etc.* cu explicarea unor noțiuni specifice contextului, studenții fiind în rol de profesor, de specialist-coordonator etc.).

Mai rar este utilizată **prelegerea**, deoarece nivelul de cunoaștere a limbajului medical românesc în grupele alolingve este diferit și de aceea putem realiza lecții-prelegeri la așa teme

ca: *Medicina – știință străveche, Personalități notorii ale medicinei, Mari cărturari și medici ai neamului ș.a.*

	antiinfecțios		
	chirurgical		
	conservator		
	etiologic		
	empiric	a face	
	de fond / principal	a aplica	
	fiziopatogenetic	a indica	
tratament	igieno-dietetic	a recomanda	un tratament
	medicamentos	a propune	
	local	a prescrie	
	paliativ	a urma	
	preventiv /profilactic		
	simptomatic		
	special		
	substitutiv		
	de susținere		
	de șoc		

La lecțiile de actualizare a unei teme/unui compartiment este binevenită și destul de eficientă **competiția**. Grupa se împarte în 2-3 echipe, în funcție de situație. Fiecare membru al echipei este participant activ, întrecându-se cu cei din echipa rivală la adresarea întrebărilor și formularea răspunsurilor. La finalul competiției toți participanții sunt apreciați cu note.

Prin valențele sale formative lecția rămîne a fi forma fundamentală de organizare a activității de instruire. Ea creează posibilitatea diversificării procesului didactic prin stabilirea unor relații profesor-elev ce permit realizarea activității frontale, în grup și individuale. Diversitatea obiectivelor educaționale se realizează printr-o varietate de tipuri de lecții, fiecare dintre ele având o structură tipică. Tipologia lecției constituie o problemă cu caracter funcțional, deoarece determină structura demersului didactic și permite proiectarea riguroasă a acestuia.

Tehnologia didactică îi atribuie procesului educațional un caracter sistemic și integrativ. Conceperea și realizarea activității didactice din această perspectivă înseamnă respectarea principiilor didactice, folosirea metodologiei didactice corespunzătoare de predare/învățare/evaluare, structurarea riguroasă a formelor de organizare a instruirii, utilizarea mijloacelor de învățământ.

Concluzii

După cum am menționat, în acest articol ne-am propus să urmărim unele informații referitoare la metodologia și tehnologia instruirii, precum și la formele de organizare a activităților didactice pentru însușirea limbajului medical românesc de către studenții alolingvi.

Am considerat necesar a prezenta definițiile unor termeni referitori la domeniul metodologiei, pentru a putea în continuare opera cu aceștia. Ne-am oprit asupra conversației,

deoarece credem că, deși este o metodă tradițională, este eficientă și mult folosită. Apoi, am găsit interesante: problematizarea și învățarea prin descoperire, metode care fac apel la gândire. Competiția și simularea sunt metode utile, deoarece ajută la dezvoltarea creativității și le dă totodată posibilitatea și celor mai timizi să-și exprime opinia.

Dirijor al procesului educațional, profesorul apelează la o serie întreagă de instrumente pentru a ușura și accelera asimilarea și aplicabilitatea informațiilor. El trebuie să valorifice potențialul lingvistic, pedagogic și psihologic, să-și găsească pe baza acestora propriul stil și sistem de predare. Care n-ar fi acesta, nu va lipsi esența: folosirea trăsăturilor specifice de limbă pentru a forma vorbirea, respectarea și dezvoltarea personalității studentului, motivându-l în trecere de la un nivel la altul, până la finele cursului și contribuind la formarea viitorului specialist.

Bibliografie

1. BUCUN N. et al. *Bazele științifice ale dezvoltării învățământului în Republica Moldova*. – Chișinău: Editura Prometeu, 1997.
2. GUȚU VL. et al. *Tehnologii educaționale. Ghid metodologic*. – Chișinău: Cartier educațional, 1998.
3. PATRAȘCU D. *Tehnologii educaționale*. – Chișinău: Tipografia centrală, 2005.
4. *Tehnologii educaționale moderne*. Partea a III-a. Cercetarea pedagogică. – Chișinău, 1994.
5. V. de LANDSHEERE, G. de LANDSHEERE, *Definirea obiectivelor educației*. – București: Editura Didactică și pedagogică, 1979.

TEHNICI INOVATORII ÎN PREDAREA LIMBII ROMÂNE LA ALOLINGVI

Nadejda Bîlici, Maria Pruteanu

Catedra Limba Română și terminologie medicală

Summary

Innovatory Didactic Techniques Used for Romanian Assimilation in Foreign Students

This article includes some didactic techniques such as Teaching-Game, Puzzles (*Jurnal-Puzzles, History-Puzzles*), Passport-Game, Arrangement and Description.

These teaching games can be effectively used at Romanian lessons for student's motivation, for interest in assimilating matters, and increasing knowledge quality.

Rezumat

În acest articol sunt descrise câteva tehnici didactice, cum ar fi: Jocul didactic Puzzles (*Puzzles-jurnal, Puzzles-istorie*), Jocul-pașaport, Descrierea și aranjarea.

Aceste jocuri didactice pot fi utilizate eficient la lecțiile de limbă română pentru motivarea studenților, trezirea interesului față de materia ce urmează a fi însușită și sporirea calității cunoștințelor.

În pas cu schimbările „spiritului timpului” profesia de pedagog devine o provocare, provocarea relativ la capacitatea de adaptabilitate a cadrului didactic. Imperativul este de a ne adapta la cerințele societății și subiectului educației – studentul. Realizarea unei instruiți ce are la bază conștientizarea dezideratelor, oportunităților vieții îl obligă pe fiecare student să conștientizeze necesitatea unui învățământ de calitate.

Cadrul didactic, care respectă arta modelării achizițiilor cognitive, trebuie să exprime totala disponibilitate de a oferi instruire de calitate. Ceea ce leagă cele două componente ale instruiții: profesorul – studentul este cuvântul de bază calitate.